

УДК 342.56

Іванищук А.А., к.ю.н., заступник голови
Дніпровського районного суду м. Херсона

Поняття форми діяльності публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади

У статті розкрито поняття форм діяльності публічної адміністрації у сфері регулювання судової гілки влади, зовнішньо вираженої адміністративної діяльності спеціальних суб'єктів публічної адміністрації здійснених у рамках режиму законності та їх компетенції для досягнення мети адміністративно-правового регулювання судової гілки влади забезпечення незалежності суддів, надання особам адміністративних послуг у системі судової гілки влади та загального функціонування судової гілки влади

Ключові слова: адміністративна послуга, адміністративний договір, публічна адміністрація, судова гілка влади, форма діяльності.

В статье раскрыто понятие форм деятельности публичной администрации в сфере регулирования судебной ветви власти. Как внешне выраженной административной деятельности специальных субъектов публичной администрации осуществленных в рамках режима законности и их компетенции. Для достижения цели административно-правового регулирования судебной ветви власти, обеспечения независимости судей, предоставление лицам административных услуг в системе судебной ветви власти и общего функционирования судебной ветви власти.

Ключевые слова: административная услуга, административный договор, публичная администрация, судебная ветвь власти, форма деятельности.

The article deals with the notion of forms of public administration in the sphere of the judicial branch. It is external expression of activities special of administrative subjects of public administration that carried out within the framework of the regime legitimacy. The aim of forms of public administration is ensuring the independence of judges and providing of administrative services to persons in the system the judicial branch and the general the functioning the judiciary.

Keywords: administrative services, treaty administrative, public administration, the judiciary, a form of activity.

Актуальність теми. Одним із провідних чинників функціонування правової демократичної держави є існування в ній незалежної судової гілки, в якій громадяни та юридичні особи отримують справедливе і гуманне вирішення своїх юридичних спорів і порушення прав та свобод.

Теорія і практика розвитку нашої держави рухається шляхом постійного удосконалення судової гілки влади. Наглядним прикладом чого стали останні зміни і доповнення до Конституції України, які значно посилюють незалежність суддів. Відповідно є потреба по новому поглянути на проблему регулювання судової гілки влади шляхом деталізації та розвитку конституційно-правових норм адміністративно-правовими, зокрема щодо розкриття змісту та сутності форми діяльності публічної адміністрації у сфері.

Стан дослідження. До аналізу форм форми діяльності публічної адміністрації (державного управління) у сфері регулювання діяльності судової гілки влади звертали свою увагу вітчизняні вчені В.Б. Авер'янов, О.В. Білова, Ю.П. Битяк, В.М. Василенко, К.Л. Василяка, Л.Є. Виноградова, В.В. Галунько, О.В. Гончаренко, Ю.Г. Дем'янчук, М.В. Закурін, Р.В. Ігонін, С.В. Ківалов, Т.О. Коломoeць, О.М. Коротун, М.Г. Мельник, М.Б. Мультян, А.В. Портнов, С.Ю. Обрусна, О.М. Овчаренко, Л.Б. Пантелейчук,

В.С. Смородинський, О.М. Собоєвий та ін. Проте, вони не здійснили комплексного аналізу у цій сфері, а зосереджували свої зусилля на більш загальних спеціальних чи суміжних викликах.

Мета статті полягає в тому щоб на основі аналізу теорію адміністративного права та практики діяльності публічної адміністрації сформулювати поняття форм діяльності публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, як зовнішньо виражених адміністративних дій.

Виклад основного матеріалу. У лінгвістичному розумінні під формою розуміють (від. лат. forma) обриси, контури, зовнішні межі предмета, що визначають його зовнішній вигляд [1, с. 617]. На слушну думку В.В. Галуцька, серед вчених-адміністративістів домінують відповідні підходи щодо цієї категорії. Так, О.М. Бандурка вважає, що форма адміністративного права – це зовнішній прояв управлінської діяльності, спосіб вираження її змісту в конкретних умовах, тобто та чи інша управлінська дія, що має зовнішній вияв; Ю.П. Битяк – зовнішній вияв конкретних дій, які здійснюються органами виконавчої влади для реалізації поставлених перед ними завдань; В.К. Колпаков – зовнішньо виражена дія, волевиявлення суб'єкта управління, здійснене у рамках законності та його компетенції для досягнення управлінської мети; Т.О. Коломоєць – волевиявлення виконавчо-розпорядчого органу, посадової особи, здійснене у рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети, – вираження у зовнішньому вигляді конкретних дій суб'єктів публічного адміністрування, які здійснюються у процесі їхньої діяльності й спрямованості на реалізацію адміністративних функцій. [2, с. 178].

Тим самим, вчений приходять до висновку, що форма адміністративного права – це зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій публічної адміністрації, здійснене у рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети – публічного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави.

При цьому важливо зазначити, що форми діяльності публічної адміністрації не треба путати із категорією формою права, яка характеризує зовнішнє оформлення змісту загальнообов'язкових правил поведінки, які офіційно встановлені (санкціоновані) державою або загальновизнані суспільством. Історія правознавства знає чотири форми права: 1) правовий звичай; 2) правовий прецедент; 3) нормативно-правовий договір; 4) нормативно-правовий акт. [3]

Таким чином, не можна поєднувати в одному інституті адміністративного права зі звучні, але не тотожні за змістом категорії. Однокореневим словом для усіх вище зазначених понять є форма. Але під ними розуміються дві категорії із різним змістом: по-перше, форми адміністративного права, як зовнішнє вираження адміністративно-правових норм; по-друге, адміністративно-правові форми державного управління [4, с. 305].

Враховуючи, що сучасне адміністративне право України вже не є чисто управлінським, а відображає більш складну юридичну природу [5], то і назва форми державного управління теж буде повною. Виходячи із таких позицій, вважаємо, що слушною буде точка зору В.В. Галуцька, що найбільш вдалою назвою для даного інституту адміністративного права буде : «форми діяльності публічної адміністрації» [2, с. 225]. Хоча за своєю сутністю у вище зазначеного вченого на цю категорію

відсутні протиріччя із іншими провідними вченими-адміністративістами. Ми візьмемо за основу загальну теорію форм діяльності публічної адміністрації і наповнимо її положеннями, які відображають предмет нашого дослідження, з метою досягнення нової якості у цій сфері – розкриття змісту форм діяльності публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового регулювання судової гілки влади.

Тим самим, за характером і правовою природою форми адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері адміністративно-правового регулювання судової гілки влади поділяються на такі види: 1) видання адміністративних актів, а саме: 1.1) видання підзаконних нормативно-правових актів, приклад Конференцією суддів адміністративних судів України 15 вересня 2010 р., було затверджено Положення Про Раду суддів адміністративних судів України [6]; 1.2) видання індивідуальних адміністративних актів, приклади Виза рада юстиції 15 жовтня 2013 р. прийняла рішення «Про внесення Президентіві України подання про призначення 15 кандидатів на посади суддів місцевих загальних судів» [7]; 2) укладення адміністративних договорів, наприклад Державна судова адміністрація України з метою забезпечення діяльності судів укладає чисельні адміністративні договори із різними суб'єктами господарювання, зокрема щодо: закупівлі послуг з постачання водяної пари і гарячої води; послуг з постачання електроенергії, послуг з передавання даних і повідомлень, щодо оброблення даних, розміщування інформації на веб-вузлах, щодо програмного застосування та інших послуги щодо забезпечення інформаційно-технологічною інфраструктурою. 3) вчинення інших юридично значущих адміністративних дій, наприклад, працівники апарату суду та посадові особи Державної судової адміністрації приймають присягу як державні службовці; 4) здійснення матеріально-технічних операцій, наприклад в системі судової гілки влади діє Єдиний державний реєстр судових рішень.

Однак, на наш погляд, такий класичний перелік форм адміністративної діяльності адміністративного права для нашого дослідження буде не повним. Провідною формою діяльності публічної адміністрації в цілому, і у сфері адміністративно-правового регулювання судової гілки влади, зокрема є надання публічною адміністрацією адміністративних послуг. У відповідності до Закону України «Про адміністративні послуги», посадові особи апарату суду надають чисельні адміністративні послуги фізичним і юридичним особам.

Для більш повного поділу форм адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері судової гілки влади права у ролі уточнювального критерію використовується ступінь їх правової регламентації. Відповідно до цього розмаїття форми в аналізованій сфері зводяться у дві основні групи: 1) правові, приклад Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18 жовтня 2012 р. затверджено «Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше» [9]; 2) неправові (організаційні), наприклад, 11 жовтня 2013 р. Голова ДСА України Руслан Кирилюк провів нараду за участю начальників територіальних управлінь та керівників самостійних структурних підрозділів ДСА України, в яких учасники обговорили стан фінансового забезпечення місцевих загальних судів, їх комп'ютеризації, інформаційно-нормативного забезпечення судової діяльності, а також будівництва, капітального ремонту та реконструкції приміщень судів [10]. Поділ форм адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері регулювання судової гілки влади права на правові та організаційні не означає будь-якого применшення,

а тим більше – заперечення організуючої ролі права в процесі унормування діяльності органів суддівського самоврядування та інших суб'єктів публічної адміністрації. У цьому сенсі правові форми завжди є організаційними. Проте далеко не всі організаційні форми є правовими. До останніх належать лише ті, що обов'язково передбачають настання юридичних наслідків, наприклад, в Комсомольському районному суді м. Херсона впроваджено систему відеоконференцзв'язку з підключенням каналів зв'язку та обладнаннями ними залів судових засідань. Дана система забезпечить юридичну легальність розгляду кримінальних справ без конвоювання з слідчого ізолятора до суду осіб, які знаходяться під вартою, забезпечить ефективність розгляду справ, скорочення терміну розгляду таких справ [11].

Видання підзаконних нормативно-правових актів – це правотворчий напрямок діяльності органів суддівського самоврядування, Вищої ради юстиції та деяких інших суб'єктів публічної адміністрації передбачає розпорядчу діяльність, спрямовану на виконання законів шляхом розробки та встановлення підзаконних правил загального характеру. Установлення норм права підзаконного характеру в процесі діяльності спеціальної публічної адміністрації – це адміністративна правотворчість, яка здійснюється у формі видання органами суддівського самоврядування, суддями які перебувають на адміністративних посадах, апаратом суду та ін. актів неперсоніфікованого характеру.

Зазначене викликане тим, що загальні норми і правила поведінки, сформульовані у Конституції України, Законах України «Про судоустрій та статус суддів», «Про Вищу раду юстиції» та ін., не в змозі охопити всіх аспектів, які потребують додаткового врегулювання нормами адміністративного права, щодо забезпечення прав громадян на справедливе і ефективне судочинство, незалежності суддів, надання фізичним і юридичним особам якісних адміністративних послуг в системі судової гілки влади. Тому і виникає необхідність конкретизації та деталізації законодавчих норм у підзаконних нормативно-правових актах.

Висновки. Отже, форми діяльності публічної адміністрації у сфері регулювання судової гілки влади – це зовнішньо виражена адміністративна діяльність спеціальних суб'єктів публічної адміністрації здійснена у рамках режиму законності та їх компетенції для досягнення мети адміністративно-правового регулювання судової гілки влади забезпечення незалежності суддів, надання особам адміністративних послуг в системі судової гілки влади та загального функціонування судової гілки влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічний словник української мови : [в 11 т. - Т.10] // АН УРСР. – К. : Наукова думка, 1979. – 726 с.
2. Адміністративне право України : [навчальний посібник] : [у 2-х томах] / [Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П. та ін.] ; за заг. ред. В. В. Галуцька. – Херсон : ХМТ, 2011. – Т. 1 : Загальне адміністративне право. – 342 с.
3. Кельман М.С. Загальна теорія держави та права : підручник / М.С. Кельман, О.Г. Мурашин. Ї Київ : Кондор, 2008. Ї 477 с.
4. Адміністративне право : Загальна частина. Академічний курс : підручник / за заг. О.М. Бандурки. – Х. : Золота миля, 2011. – 584 с.
5. Авер'янов В.Б. Нова доктрина українського адміністративного права : концептуальні позиції / В.Б. Авер'янов // Право України. – 2006. – № 5.
6. Положення Про Раду суддів адміністративних судів України : Затверджено Конференцією суддів

адміністративних судів України 15 вересня 2010 р. : зі змінами та доповненнями від 20 вересня 2013 р. : [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Судова влада України. – 2013. – Режим доступу : http://court.gov.ua/rada_suddiv_admin_sudiv/shgshrsytwry/

7. Рішення Вищої ради юстиції від 15 жовтня 2013 р. «Про внесення Президентові України подання про призначення 15 кандидатів на посади суддів місцевих загальних судів» : [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Вища рада юстиції. – 2013. – Режим доступу : <http://www.vru.gov.ua/news/478>

8. Державна судова адміністрація України : Державні закупівлі : [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Судова влада України. – 2013. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/34546565/#>

9. Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше: затверджено Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18 жовтня 2012 р. : Електронний ресурс // Вища кваліфікаційна комісія суддів України. – 2013. – Режим доступу : <http://www.vksu.gov.ua/>

10. Голова ДСА України Руслан Кирилюк провів нараду за участю начальників територіальних управлінь та керівників самостійних структурних підрозділів ДСА України : [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Судова влада України. – 2013. – Режим доступу : <http://tn.te.court.gov.ua/57996/>

УДК 322.12

Осадчий В.І., д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного, господарського та кримінального права Відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна”

Механізм правового регулювання

Стаття присвячена проблемам визначення механізму правового регулювання як правової категорії, наголошується, що це засоби функціонування єдиної системи правового регулювання в сучасному українському суспільстві з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави.

Ключові слова: механізм, правове регулювання, система, засоби, правове регулювання.

Статья посвящена проблемам определения механизма правового регулирования как правовой категории, отмечается, что это средства функционирования единой системы правового регулирования в целях обеспечения прав, свобод и публичных законных интересов физических и юридических лиц, функционирования гражданского общества и государства.

Ключевые слова: механизм, правовое регулирование, система, средства, правовое регулирование.

Article is devoted to the mechanism and legal regulations as a legal category, emphasizes that this means a single functioning system of regulation to ensure the rights, freedoms and lawful interests of public persons and entities, functioning civil society and state.

Keywords: mechanism, regulation, system, tools, legal regulation.

Актуальність теми. Україна прагне розбудувати правову державу, а тому в теперішніх умовах, що склалися в нашому українському суспільстві, виникає значна необхідність забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Звичайно, для цього слід не просто констатувати їх наявність, але, і, перш за все, створити в правовому полі нашої держави такі умови, щоб суспільні відносини з приводу їхнього захисту могли ефективно реалізовуватися, а для цього необхідні